

Використання літературних текстів на заняттях з французької мови

Навряд чи можна заперечити факт, що літературний текст – це простір, у якому мова працює, це мовна лабораторія перетину культур [3 : 159], резервуар соціальних кодів, які дають можливість зрозуміти інформацію згідно ситуації і контексту, властивим певному періоду. Він дозволяє читачу відкрити соціокультурний контекст, спосіб життя, вірування, традиції, історію, спадщину, культурні цінності тощо. Це своєрідна мозаїка [1: 2], завдяки якій відбувається взаєморозуміння себе й Іншого.

Робота із літературним текстом на заняттях з іноземної мови заслуговує детального розгляду у контексті викладання. Спробуємо продемонструвати, що читання й опрацювання художніх текстів містить цілий перелік інформації, яку учні/студенти зможуть використати на етапі продукції і розвинути ряд компетентностей: мовленнєву, прагматичну, соціокультурну [5: 131-132].

Постає питання присутності і наближення літератури до дидактики мов. При домінуванні на сьогодні комунікативного підходу до вивчення іноземних мов із акцентом на соціокультурну складову використання літературного тексту (якщо він присутній у підручнику) може органічно доповнити цю картину за умови його функціональності, відповідним прагматичному і соціокультурному рівням [5: 132].

Яким же є цей підхід у сучасних підручниках французької мови? Чи приділена у них увага літературним текстам?

Розглянемо, яким чином літературний текст інтегрований у навчально-методичних комплексах (НМК) *Amis et compagnie 1* і *Edito A1*, *Edito A2*, за якими учні Наукового ліцею й студенти Житомирського державного університету імені Івана Франка відповідно вивчають французьку мову як іноземну.

Навчальний комплекс *Amis et compagnie 1* (Автор: Colette Samson. Видавництво: CLE International) призначений для молодших підлітків, які починають вивчати французьку мову. Цей НМК рекомендований Міністерством освіти і науки України для використання в освітньому процесі у 5-11 класах закладів загальної середньої освіти.

У підручнику літературний текст є основною відсилкою: усі юніти включають послідовно адаптацію літературного твору у вигляді коміксу, у нашому разі – «Три мушкетери» (*Les trois Mousquetaires*).

Рис.1. Фрагмент Unité 1 підручника *Amis et compagnie 1*

Рис.2. Фрагмент Unité 9 підручника Amis et compagnie 1

Разом із тим, комікс цілком відповідає комунікативним і мовним цілям навчання. Наприклад, в епізодах юніта 1 (Рис.1), три мушкетери реалізують такі функції: вітаються і прощаються, представляються, ідентифікують когось або щось, що є метою цих юнітів. Комікс юніта 9 під назвою «Ma maison» (Рис.2) передбачає розвиток лексичної компетентності: навчання лексики на позначення будинку і меблів. Таким чином спостерігаємо уведення персонажів роману в різні епізоди, пов'язані із сюжетом. Окрім того, літературний текст не складає більше кістяк підручника, а слугує приводом до набуття соціокультурних знань. Культурні і країнознавчі елементи уплетені в історичні відомості роману без дотримання хронологічної послідовності задля демонстрації звичок і поведінки певної епохи чи суспільства і сучасної культури: скористатися громадським транспортом, щоб пересуватися Парижем або здійснювати покупки, довести перемоги мушкетерів через факт занять спортом, наприклад, тенісом, регбі чи баскетболом.

Використання епізодів комікса передбачають продуктивні види діяльності (розповісти, описати сцену або історію, зіграти роль або відтворити сцени, зображені у коміксі). Згідно А. Фансі за реалізації

драматичної гри учень/студент здатен використовувати непередбачувані експресивні здібності мовленнєвого і особистісного характеру [4].

Щодо НМК Edito A1 (автори: Alcaraz M., Braud C., Calvez A., Cornuau G., Jacob A., Pinson C., Vidal S. Видавництво: Didier) й Edito A2 (автори: Neu E., Abou-Samra M., Braud C., Brunelle M., Perrard M. Видавництво: Didier) (призначені для старших підлітків і дорослих), за якими навчаються здобувачі першого (бакалаврського) рівня Житомирського державного університету імені Івана Франка, то в Edito A1 відсутні уривки літературних текстів за винятком юніта 8 «Bonnes vacances», де на сторінці, присвяченій формуванню соціокультурної компетентності *Civilisation*, серед запропонованих документів необхідно визначити комікс, музичну комедію, фільм, роман, картину, а також подається перелік франкомовних письменників, що працювали у жанрі пригодницьких і науково-фантастичних романів (Рис. 3).

Рис. 3. Фрагмент Unité 8 підручника Edito A1

Відмітимо також несистемну, швидше одноразову, присутність літературного тексту у підручнику Edito A2. У цій серії підручників

літературний текст сприймається як зовсім інший, відмінний від решти вид автентичного матеріалу (зауважимо, що в Edito переважають матеріали з різноманітних сайтів, преси, інтернет-форумів тощо), хоча його включення видається цілком влучним, зважаючи на такі параметри:

1) тематику юніта, у якому він представлений (у нашому разі – «Souvenirs»),

2) відповідність мовленнєвим, прагматичним, соціокультурним цілям юніта (розуміти уривок літературного тексту, описати фото, розповісти про свої спогади),

3) розширити знання і загальні компетентності щодо франкомовної спільноти з огляду на різницю в знаннях енциклопедичного характеру студентів (наприклад, про письменника Жоржа Перека, винний суп, муніципалітет Ланком (Рис. 4), печиво «Мадлен» і Марселя Пруста (Рис. 5)).

B Je me souviens

- 1 Je me souviens des dîners à la grande table de la boulangerie. Soupe au lait l'hiver, soupe au vin l'été.
- 2 Je me souviens des jeux à l'élastique à l'école.
- 3 Je me souviens de Monsieur Mouton, l'ophtalmo¹, qui avait une moustache blanche.
- 4 Je me souviens de l'odeur enivrante² des livres, à la rentrée scolaire.
- 5 Je me souviens de notre voiture qui prend feu dans les bois de Lancôme en 76.

Georges PEREC, *Je me souviens, Les choses communes 1*, Hachette, 1978.
¹ Médecin des yeux. ² Excitante.

COMPRÉHENSION ÉCRITE

Entrée en matière

1 Observez la photo et décrivez-la.

Lecture

2 Lisez l'extrait littéraire. Associez un des mots suivants à chaque souvenir.

a | un jeu : n°2
 b | un accident : ...
 c | une odeur : ...
 d | une personne : ...
 e | un goût : ...

PRODUCTION ÉCRITE

3 Écrivez trois courts souvenirs d'enfance à la manière de Georges Perec, puis lisez les trois phrases à votre voisin(e). Il/Elle peut demander des précisions.

Pour raconter des souvenirs

- Je me souviens des dîners à la grande table (se souvenir de quelque chose).
- Je me rappelle les dîners à la grande table (se rappeler quelque chose).
- J'ai des souvenirs d'amitiés/de famille/de bons moments...
- Je suis nostalgique de mon enfance.
- J'ai des souvenirs incroyables.
- Ce sont des moments inoubliables.

Рис. 4. Фрагмент Unité 2 підручника Edito A2

Рис. 5. Фрагмент Unité 2 підручника Edito A2

Підсумовуючи питанням, чи можливо працювати з уривками літературних текстів на початкових рівнях володіння французькою мовою як іноземною, зазначимо, що, подекуди, значна їх кількість підходить для опрацювання як на елементарному рівні, так і на більш високому. Згідно М.-К. Альбера і М. Сушона труднощі полягають не в тексті, а залежать від фінальної цілі, яку досягнуть опрацюванням цього тексту, а його вибір для заняття залежатиме від підходів і видів діяльності, які він передбачає [2]. У будь-якому разі необхідно прагнути, щоб інтеграція літературного тексту до уроку іноземної мови передбачала задоволення від читання. Виходячи із цього художній текст як засіб пізнання світу, розвитку своєї особистості, креативності є фундаментальним у світлі соціокультурного підходу у вихованні і навчанні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Alami I. La communication interculturelle dans la classe du FLE à travers le texte littéraire. Didactique, Sciences Cognitives et Littérature. № 1. 2018. URL: <https://revues.imist.ma/index.php/DSCL/article/viewFile/14040/7788> (дата звернення: 30.01.2022).
2. Albert M.-C. et Souchon M. Les Textes littéraires en classe de langue. Paris : Hachette. 2000. URL: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k4812894f/f9.item.texteImage> (дата звернення: 30.01.2022).

3. Cuq J.-P. Littérature. *Dictionnaire de didactique du français langue étrangère et seconde*. Paris : CLE International, 2003. P. 158–159.
4. Fancy A. Didactique du français langue seconde, dramatisation et théâtre. *Revue canadienne des langues vivantes*. V. 47. №2. 1991. P. 341–350. URL: <https://www.utpjournals.press/doi/abs/10.3138/cmlr.47.2.341> (дата звернення: 30.01.2022).
5. Proscolli A. La littérature dans les manuels de FLE. *La place de la littérature dans l'enseignement du FLE*. Actes du colloque international des 4 et 5 juin 2009. P. 129–164. URL: https://www.academia.edu/41497714/La_place_de_la_litt%C3%A9rature_dans_l'enseignement_du_FLE (дата звернення: 30.01.2022).